ЄВРОПА 21.09.2026 | Богдан Ференс

Арифметика Риксдагу

Перевага опозиції на виборах змістила політичний баланс Швеції, але питання конфігурації та стабільності уряду залишається відкритим

Коли 13 вересня у Швеції закрилися виборчі дільниці, весь фокус миттєво перемістився на локації, де політичні партії проводили свої традиційні вечірки. Але повноцінно святкувати тієї ночі не міг практично ніхто. Особливо це відчувалося на вечірці Соціал-демократичної партії. Навіть коли цифри складалися на користь опозиції, ніхто не поспішав оголошувати перемогу.

Цього разу емоції були значно стриманішими, адже спогади про попередні парламентські вибори ще надто свіжі. Тоді на початку підрахунку також могло здаватися, що перевага залишається за соціал-демократами. Однак у міру надходження голосів картина змінилася, і зрештою мінімальну більшість отримав правий блок. Саме це відкрило шлях до формування уряду на чолі з лідером Поміркованої партії Ульфом Крістерссоном, який спирався на парламентську підтримку «Шведських демократів» – правопопулістської політичної сили.

У лавах соціал-демократів було помітно і хвилювання, і певне розчарування

У лавах соціал-демократів було помітно і хвилювання, і певне розчарування. Попри перше місце, партія втратила частину підтримки та, відповідно, кілька парламентських мандатів. І хоча загальний результат виборів відкриває Магдалені Андерссон шлях до повернення у крісло прем'єр-міністерки, сама тенденція до зниження підтримки найбільшої партії країни не може не викликати занепокоєння.

Після завершення попереднього підрахунку голосів у всіх 6626 виборчих округах перемогу здобуває опозиційний блок на чолі із соціал-демократами. Чотири партії – соціал-демократи, Ліва партія, зелені та Партія центру – разом отримують 176 із 349 мандатів у Риксдагу. Партії нинішньої парламентської більшості –

Поміркована партія, «Шведські демократи», «Християнські демократи» та «Ліберали» – отримують 173 мандати. Остаточне формальне затвердження результатів виборчою владою ще має відбутися.

Найбільшою політичною силою країни залишаються соціал-демократи Магдалени Андерссон, які отримали близько 28 відсотків голосів та 99 мандатів. Водночас це приблизно на 2,3 відсоткового пункта менше, ніж на виборах 2022 року. Друге місце посіла Поміркована партія чинного прем'єр-міністра Ульфа Крістерссона – 19,8 відсотка голосів і 70 мандатів.

Однією з головних несподіванок стало падіння підтримки «Шведських демократів» до 17,5 відсотка. Партія втратила близько 3,1 відсоткового пункта порівняно з попередніми виборами та опустилася на третє місце, отримавши 62 мандати.

Далі йдуть Ліва партія – 8,4% і 30 мандатів, Партія центру – 7% і 25 мандатів, «Християнські демократи» – 6,2% і 22 мандати, зелені – 6,1% і 22 мандати та «Ліберали» – 5,3% і 19 мандатів. Для останніх сам факт проходження до парламенту став важливим результатом, адже напередодні виборів існував ризик, що партія не подолає чотиривідсотковий бар'єр. А все тому, що ця політична сила після попередніх виборів зробила для багатьох доволі несподіваний і контроверсійний крок: разом із Поміркованою та Християнсько-демократичною партіями увійшла до уряду, який спирався на парламентську підтримку правопопулістських «Шведських демократів». Для частини традиційного ліберального електорату така співпраця з партією, що має зовсім інше політичне коріння та погляди на міграцію й суспільну політику, виявилася складною для сприйняття. Навіть ексміністерка Біргітта Олссон, повернувшись у національну політику, вийшла з лав цієї партії, до якої належала багато років, і стала кандидаткою від Партії центру, демонструючи таким чином свою незгоду з попереднім рішенням лібералів співпрацювати з правопопулістами.

Пастка коаліціади

Але головне питання не стільки в результатах окремих партій, скільки у співвідношенні двох політичних таборів. Наразі перевага на боці опозиції. Назвати Магдалену Андерссон переможницею і майбутньою прем'єр-міністеркою, звісно, можна, але поки що зарано.

Теоретично можливими залишаються різні політичні комбінації. Проте за нинішнього співвідношення сил найбільш імовірним

виглядає повернення до влади соціал-демократів на чолі з Андерссон. Тим паче, після завершення підрахунку голосів Ульф Крістерссон подав спікеру Риксдагу Андреасу Норлену прохання про звільнення з посади прем'єр-міністра.

Арифметично більшість начебто існує, але перетворити її на стабільну політичну конструкцію буде значно складніше

Щоправда, для цього Андерссон доведеться вирішити непросте політичне рівняння і знайти спільну мову між досить віддаленими одна від одної силами. Потенційний табір Андерссон складають соціал-демократи, зелені, Ліва партія, яка історично походить від комуністичного руху, та Партія центру.

Між Партією центру та Лівою партією існують серйозні політичні розбіжності. Під час кампанії центристи відмовлялися підтримувати уряд за участю Лівої партії, тоді як ліві, навпаки, прагнуть отримати реальний вплив на майбутній Кабінет. Тому арифметично більшість начебто існує, але перетворити її на стабільну політичну конструкцію буде значно складніше.

Водночас особливість шведської політичної системи залишає Андерссон простір для маневру. Тут діє принцип негативного парламентаризму: для обрання прем'єр-міністеркою їй не потрібно отримати абсолютну більшість голосів «за» – достатньо, щоб проти її кандидатури не проголосували 175 депутатів.

Тому найбільш реалістичним може виявитися не створення класичної коаліції всіх чотирьох партій, а значно гнучкіша конструкція – уряд соціал-демократів, зелених, Партії центру за підтримки Лівої партії.

І саме тут криється головний підсумок цих виборів. Шведи проголосували за зміну політичного балансу, але поки що не мають однозначної відповіді на питання, яким саме має бути наступний уряд. Тепер усе залежатиме не стільки від виборчої арифметики, скільки від політичної майстерності та здатності домовлятися. Андерссон потрібно буде поєднати сили, які мають досить різні погляди на економіку, податки, роль держави та низку інших питань і які ще під час кампанії далеко не завжди були готові говорити про спільне урядування.

І не варто забувати, що наступний день після виборів – це фактично початок нової виборчої кампанії і підготовки до наступних виборів. І тренд на зменшення підтримки, який сьогодні спостерігається, може стати серйозним викликом для соціал-демократів, навіть якщо їм

вдасться повернутися до влади.

Тому вибори 13 вересня цілком можна назвати виборами без однозначного переможця. Виборці зробили свій вибір і дещо змістили політичний баланс. Але остаточна відповідь на питання, хто і на яких умовах керуватиме Швецією наступні чотири роки, тепер залежить уже від здатності політиків домовитися між собою.

Вплив на зовнішню політику

За цими переговорами уважно стежитимуть далеко за межами самої Швеції. Адже йдеться про країну, роль якої в європейській безпеці останніми роками суттєво зросла. Для України це особливо важливо, адже Швеція стала одним із наших важливих політичних і військових партнерів. Тому закономірно виникає питання: чи може зміна уряду щось змінити у відносинах між Києвом і Стокгольмом?

Підтримка України у Швеції має широкий міжпартійний характер

Найвірогідніше, принципово – ні. Підтримка України у Швеції має широкий міжпартійний характер. І правий, і лівоцентристський табори виступають за продовження військової допомоги Україні, зміцнення європейської безпеки та протидію російській загрозі. Швеція вже стала одним із важливих військових партнерів України: постачає «самохідні артилерійські установки Archer, бойові машини піхоти CV90, системи ППО, боєприпаси, забезпечує підготовку українських військових. Окреме стратегічне значення має перспектива довгострокової співпраці щодо винищувачів Gripen.

Значно важливішим є інше – щоб не лише якнайшвидше відбулося формування нового стабільного уряду, але щоб цей уряд був прогресивним та ефективним. Адже складна парламентська конструкція та необхідність постійно шукати компроміси між різними партіями можуть впливати не стільки на сам принцип підтримки України, скільки на швидкість ухвалення рішень, оборонні бюджети та реалізацію довгострокових спільних проєктів.

Богдан Ференс

Богдан Ференс (Bohdan Ferens) - засновник СД Платформи та ГО «Прогресильні», кандидат політичних наук. Сфера дослідницьких інтересів: європейська інтеграція, безпекові питання, освіта, міграція, транснаціоналізація політичних процесів.